

ĐỌC HIỂU NGOÀI SÁCH GIÁO KHOA THEO ĐẶC TRƯNG THỂ LOẠI

I/ ĐỌC HIỂU THƠ TRỮ TÌNH

1.Lí thuyết

ST T	Câu hỏi	Hướng dẫn làm bài																					
1	Thể thơ	<p>+ Căn cứ vào số chữ và đặc điểm cơ bản của từng thể thơ để xác định</p> <p>+ Một số thể thơ thường gặp</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">STT</th> <th style="text-align: center;">Thể thơ</th> <th style="text-align: center;">Đặc điểm nhận biết</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">5 chữ (ngũ ngôn)</td> <td>- Mỗi câu thường có 5 chữ - Thường được chia thành nhiều khổ nhỏ, mỗi khổ gồm 4 dòng thơ.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">Song thất lục bát</td> <td>- Mỗi đoạn có 4 câu - 2 câu đầu mỗi câu 7 chữ; câu thứ ba 6 chữ, câu thứ 4 tám chữ.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">Lục bát</td> <td>- Một câu sáu chữ rồi đến một câu tám chữ cứ thế nối liền nhau - Thường bắt đầu bằng câu 6 chữ và kết thúc bằng câu 8 chữ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">Thất ngôn bát cú Đường luật</td> <td>- Câu 1 và 2 là phá đề và thừa đề. - Câu 3 và 4 là Thực hay Trạng, dùng để giải thích hoặc đưa thêm chi tiết bổ nghĩa đề bài cho rõ ràng - Câu 5 và 6 là Luận, dùng để bàn luận cho rộng nghĩa hay cũng có thể dùng như câu 3 và 4 - Câu 7 và 8 là Kết, kết luận ý của bài thơ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">Thơ 4 chữ, thơ 6 chữ, thơ 7 chữ, thơ 8 chữ</td> <td>- Dựa vào số chữ trong 1 dòng thơ</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6</td> <td style="text-align: center;">Thơ tự do</td> <td>- Đếm số chữ trong 1 dòng thơ, dòng nhiều dòng ít không gò bó, không theo quy luật</td> </tr> </tbody> </table>	STT	Thể thơ	Đặc điểm nhận biết	1	5 chữ (ngũ ngôn)	- Mỗi câu thường có 5 chữ - Thường được chia thành nhiều khổ nhỏ, mỗi khổ gồm 4 dòng thơ.	2	Song thất lục bát	- Mỗi đoạn có 4 câu - 2 câu đầu mỗi câu 7 chữ; câu thứ ba 6 chữ, câu thứ 4 tám chữ.	3	Lục bát	- Một câu sáu chữ rồi đến một câu tám chữ cứ thế nối liền nhau - Thường bắt đầu bằng câu 6 chữ và kết thúc bằng câu 8 chữ	4	Thất ngôn bát cú Đường luật	- Câu 1 và 2 là phá đề và thừa đề. - Câu 3 và 4 là Thực hay Trạng, dùng để giải thích hoặc đưa thêm chi tiết bổ nghĩa đề bài cho rõ ràng - Câu 5 và 6 là Luận, dùng để bàn luận cho rộng nghĩa hay cũng có thể dùng như câu 3 và 4 - Câu 7 và 8 là Kết, kết luận ý của bài thơ	5	Thơ 4 chữ, thơ 6 chữ, thơ 7 chữ, thơ 8 chữ	- Dựa vào số chữ trong 1 dòng thơ	6	Thơ tự do	- Đếm số chữ trong 1 dòng thơ, dòng nhiều dòng ít không gò bó, không theo quy luật
STT	Thể thơ	Đặc điểm nhận biết																					
1	5 chữ (ngũ ngôn)	- Mỗi câu thường có 5 chữ - Thường được chia thành nhiều khổ nhỏ, mỗi khổ gồm 4 dòng thơ.																					
2	Song thất lục bát	- Mỗi đoạn có 4 câu - 2 câu đầu mỗi câu 7 chữ; câu thứ ba 6 chữ, câu thứ 4 tám chữ.																					
3	Lục bát	- Một câu sáu chữ rồi đến một câu tám chữ cứ thế nối liền nhau - Thường bắt đầu bằng câu 6 chữ và kết thúc bằng câu 8 chữ																					
4	Thất ngôn bát cú Đường luật	- Câu 1 và 2 là phá đề và thừa đề. - Câu 3 và 4 là Thực hay Trạng, dùng để giải thích hoặc đưa thêm chi tiết bổ nghĩa đề bài cho rõ ràng - Câu 5 và 6 là Luận, dùng để bàn luận cho rộng nghĩa hay cũng có thể dùng như câu 3 và 4 - Câu 7 và 8 là Kết, kết luận ý của bài thơ																					
5	Thơ 4 chữ, thơ 6 chữ, thơ 7 chữ, thơ 8 chữ	- Dựa vào số chữ trong 1 dòng thơ																					
6	Thơ tự do	- Đếm số chữ trong 1 dòng thơ, dòng nhiều dòng ít không gò bó, không theo quy luật																					
2	Nhân vật trữ tình	<p>+ Nhân vật trữ tình (còn gọi là chủ thể trữ tình) là người trực tiếp bộc lộ rung động và tình cảm trong bài thơ trước một khung cảnh hoặc sự tình nào đó. Nhân vật trữ tình có mối liên hệ mật thiết với tác giả song không hoàn toàn đồng nhất với tác giả.</p> <p>+ Nhân vật trữ tình có thể là tác giả (Mùa xuân nho nhỏ), là người cha (nói với con), người lính Trường Sơn (Lá đỏ)...</p>																					
3	Đối tượng trữ tình	Trong văn học, đặc biệt là thơ ca, "đối tượng trữ tình" là đối tượng mà nhà thơ hoặc người viết dành tình cảm, cảm xúc của mình vào. Đây có																					

		thể là con người, cảnh vật, sự việc, hoặc bất kỳ điều gì mà nhà thơ muốn thể hiện cảm xúc.
4	Xác định từ ngữ, hình ảnh, chi tiết	HS dựa vào ngữ liệu để xác định (Không ghi lại máy móc cả câu/ đoạn thơ nếu đề chỉ hỏi từ ngữ, hình ảnh, chi tiết)
5	Nội dung chính	* Làm ra nháp + Xác định đối tượng chính (1) + Xác định khía cạnh của đối tượng (2) + Xác định tình cảm tác giả gửi gắm(3) * Làm vào bài: Đoạn thơ trên viết về (2) của (1) để từ đó thể hiện tình cảm ... dành cho... (3)
6	Cảm hứng chủ đạo	+ Cảm hứng chủ đạo là tình cảm sâu sắc, mãnh liệt chi phối toàn bộ cách thể hiện đời sống, con người và sự lựa chọn hình thức nghệ thuật trong tác phẩm. + Hiểu đơn giản: Cảm hứng chủ đạo là tình cảm chính được tác giả thể hiện trong bài thơ Ví dụ: + Cảm hứng chủ đạo của bài thơ “Bếp lửa”: Tình cảm yêu mến, trân trọng, biết ơn đối với bà, với gia đình và với quê hương đất nước + Cảm hứng chủ đạo trong bài thơ <i>Lá đổ</i> : ngợi ca tinh thần yêu nước, những đóng góp lớn lao của những người anh hùng chưa biết tên để tạo nên sức mạnh dân tộc, góp phần làm nên chiến thắng trong những cuộc kháng chiến chống giặc ngoại xâm.
7	Ý nghĩa của một / một vài câu thơ/ từ ngữ/ hình ảnh/ chi tiết	Bài làm cần đạt được những ý chính sau: + Giới thiệu được câu thơ/ hình ảnh/ chi tiết + Xác định được nội dung chính của câu thơ/ giải thích nghĩa của từ ngữ/ hình ảnh/ chi tiết + Xác định được dụng ý của tác giả khi viết câu thơ/ lựa chọn từ ngữ, hình ảnh, chi tiết đó: thể hiện tình cảm gì? nhắc nhở người đọc điều gì?

8	<p>Bài học rút ra từ đoạn thơ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dẫn dắt giới thiệu và nêu bài học chung (bài học về điều gì?)(1) - Nêu bài học nhận thức và lí giải(2) - Nêu bài học hành động và lí giải (3) - Nêu ý nghĩa của bài học (4) <p>Ví dụ:</p> <p style="text-align: center;">DÂNG CHA</p> <p style="text-align: center;">Tết này nhà lại vắng cha Thuốc không thơm nữa ấm trà hết ngon Cha đi về phía vuông tròn Trần gian lấm láp mãi còn nắng mưa Đời người mới đầy thành xưa Nhìn lên nhân ảnh ảo mờ khói hương Con không tin có thiên đường Nhưng tin có thật nỗi buồn, cha ơi! Con tìm đâu giữa chơi vơi Cha đi về phía xanh lờỉ cỏ hoa Cách người thước đất mà xa Rót mời cha một chén trà hư không Rung rung tàn thuốc quặn vòng Thương cha khói cũng nặng lòng không bay.</p> <p style="text-align: center;">(Trích, trong tập thơ <i>Viếng tặng những mùa xưa</i>, Trương Nam Hương, NXB Thanh niên, 1999)</p> <p>Gợi ý:</p> <p>(1) Qua đoạn trích trên, tác giả đã đem đến cho người đọc những bài học có ý nghĩa vô cùng to lớn. Đó là bài học về tình phụ tử, tình cảm gia đình.</p> <p>(2) Từ đoạn thơ, chúng ta cần nhận thức được rằng cha mẹ đã dành cả cuộc đời để yêu thương và hi sinh cho con cái. Cha mẹ không chỉ là người sinh ra mà còn nuôi dưỡng ta khôn lớn trưởng thành. Họ sẵn sàng</p>
---	--	---

		<p>hi sinh cả cuộc đời cho con. (3) Chính vì thế, chúng ta hãy trân trọng, biết ơn và yêu thương cha mẹ của mình khi còn có thể. Đừng đợi đến khi họ mất đi rồi mới ân hận khóc thương bởi khi ấy dù có khóc thương họ cũng chẳng thể trở về với chúng ta được nữa. (4) Những bài học ngày có ý nghĩa bởi nó không chỉ tác động đến nhận thức và hành động của mỗi người, giúp chúng ta có những suy nghĩ và lối sống đẹp hơn mà nó còn góp phần làm cho xã hội ngày càng trở nên tốt đẹp.</p>																		
<p>9</p>	<p>Câu hỏi thông điệp</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dẫn dắt giới thiệu và nêu thông điệp chung (thông điệp về điều gì?)(1) - Nêu thông điệp thứ nhất và lí giải (2) - Nêu thông điệp thứ hai và lí giải(3) - Nêu ý nghĩa của thông điệp (4) <p>(áp dụng dạng bài tập về bài học để diễn đạt 4 ý của bài tập này)</p>																		
<p>10</p>	<p>Câu hỏi về tình cảm của người đọc</p>	<p>+ Giới thiệu được đoạn thơ (1) + Đoạn thơ khơi gợi trong ta tình cảm gì?(2) + Vì sao ta lại có tình cảm như vậy?(3)</p> <p>Ví dụ: Cho đoạnn thơ sau:</p> <table border="1" data-bbox="431 1308 1417 1948" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Hạt gạo làng ta</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Hạt gạo làng ta</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Có vị phù sa</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Có bão tháng bảy</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Chua sông Kinh Thầy</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Có mưa tháng ba</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Có hương sen thơm</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Giọt mồ hôi sa</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Trong hồ nước đầy</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Những trưa tháng sáu</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Có lời mẹ hát</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Nước như ai nấu</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Ngọt bùi đắng cay...</i></td> <td style="padding: 5px;"><i>Chết cả cá cờ</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>Cua ngoi lên bờ</i></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>Mẹ em xuống cấy...</i></td> </tr> </table>	<i>Hạt gạo làng ta</i>	<i>Hạt gạo làng ta</i>	<i>Có vị phù sa</i>	<i>Có bão tháng bảy</i>	<i>Chua sông Kinh Thầy</i>	<i>Có mưa tháng ba</i>	<i>Có hương sen thơm</i>	<i>Giọt mồ hôi sa</i>	<i>Trong hồ nước đầy</i>	<i>Những trưa tháng sáu</i>	<i>Có lời mẹ hát</i>	<i>Nước như ai nấu</i>	<i>Ngọt bùi đắng cay...</i>	<i>Chết cả cá cờ</i>		<i>Cua ngoi lên bờ</i>		<i>Mẹ em xuống cấy...</i>
<i>Hạt gạo làng ta</i>	<i>Hạt gạo làng ta</i>																			
<i>Có vị phù sa</i>	<i>Có bão tháng bảy</i>																			
<i>Chua sông Kinh Thầy</i>	<i>Có mưa tháng ba</i>																			
<i>Có hương sen thơm</i>	<i>Giọt mồ hôi sa</i>																			
<i>Trong hồ nước đầy</i>	<i>Những trưa tháng sáu</i>																			
<i>Có lời mẹ hát</i>	<i>Nước như ai nấu</i>																			
<i>Ngọt bùi đắng cay...</i>	<i>Chết cả cá cờ</i>																			
	<i>Cua ngoi lên bờ</i>																			
	<i>Mẹ em xuống cấy...</i>																			

		<p>(1)Đoạn thơ trên được trích từ bài thơ “Hạt gạo làng ta của nhà thơ Trần Đăng khoa.(2) Đoạn thơ khiến ta càng thêm yêu mến, trân trọng và biết ơn đối với những người đã làm ra hạt gạo. (3)Họ chính là những người nông đã phải vất vả quanh năm, chân lấm tay bùn để làm nên được hạt gạo như lời ca " dẻo thơm từng hạt- đắng cay muôn phần". Hạt gạo là hạt ngọc của trời, kết tinh những gì tinh túy nhất của thiên nhiên, của đất trời và cả công sức của người lao động. Không ai khác, chính những người nông dân làm ra hạt gạo đã làm nên nét đẹp trong văn hoá ẩm thực của người Việt và họ cũng là những người tạo nên một nền văn minh lâu đời ở nước ta: nền văn minh lúa nước.</p>
<p>11</p>	<p>Câu hỏi về tình cảm của tác giả?</p>	<p>Một số từ ngữ thể hiện thái độ, tình cảm của tác giả: Yêu, thương, tự hào, biết ơn, xót xa, thương cảm, tin tưởng, căm ghét...</p> <p>+ Câu trả lời cần trả lời đc 2 ý:</p> <p>- Qua đoạn thơ/ đoạn trích trên, người đọc cảm nhận được tình cảm ... của tác giả... dành cho... (1)</p> <p>- Tình cảm ấy được bộc lộ như thế nào?(2)</p> <p>+ Tình cảm ấy trước hết được bộc lộ trực tiếp qua các từ(từ ngữ diễn tả tình cảm), các từ cảm thán...., câu cảm thán.... (nếu có)</p> <p>+ Tình cảm ấy được bộc lộ gián tiếp qua các biện pháp nghệ thuật được tác giả sử dụng trong đoạn thơ/ đoạn trích (các BPTT – phân tích các BPNT để thấy được tình cảm của tác giả)</p> <p>-Có thể mở rộng thêm 1 ý để nói về tình cảm của bản thân (3)</p> <p>Ví dụ:</p> <p>Cảm nhận của em về tình cảm của tác giả qua đoạn thơ sau:</p> <p><i>“Ôi Tổ quốc, ta yêu như máu thịt Như mẹ cha ta, như vợ như chồng Ôi Tổ quốc, nếu cần, ta chết Cho mỗi ngôi nhà, ngọn núi, con sông”</i></p> <p>(Sao chiến thắng, Chế Lan Viên)</p>